

تعداد کل صفحات : ۹	تاریخ تدوین: اردیبهشت ۱۴۰۱ تاریخ بازنگری بعدی: اردیبهشت ۱۴۰۴ تاریخ آخرین بازنگری: اردیبهشت ۱۴۰۵
--------------------	--

باسمه تعالی

۱. مقدمه

کتابخانه و واحد اطلاع رسانی پزشکی مرکز آموزشی درمانی آیت الله کاشانی، به عنوان یکی از واحدهای پشتیبان آموزش، پژوهش، ارائه خدمات سلامت و توسعه دانش، موظف است مجموعه ای معتبر، روزآمد، مرتبط، متوازن و متناسب با نیازهای اطلاعاتی جامعه استفاده کننده فراهم نماید. با توجه به ماهیت آموزشی - درمانی مرکز، مجموعه سازی کتابخانه علاوه بر پاسخگویی به نیازهای علمی اعضای هیئت علمی، پزشکان، دستیاران، دانشجویان، پرستاران و سایر کارکنان، باید در حد مأموریت کتابخانه از نیازهای اطلاعاتی بیماران و همراهان و آموزش سلامت آنان نیز پشتیبانی نماید. همچنین با توجه به توسعه فناوری های نوین و هوش مصنوعی در حوزه پزشکی و اطلاع رسانی، در فرایند مجموعه سازی، شناسایی، ارزیابی و دسترسی به منابع و ابزارهای نوین اطلاعاتی مورد توجه قرار می گیرد.

۲. اهداف آیین نامه

اهداف مجموعه سازی عبارت اند از:

۱. تأمین منابع علمی معتبر و روزآمد برای جامعه استفاده کننده.
۲. حمایت از آموزش پزشکی و آموزش مداوم کارکنان.
۳. پشتیبانی از فعالیتهای پژوهشی و علمی مرکز.
۴. حمایت از تصمیم گیری بالینی مبتنی بر شواهد.
۵. تأمین منابع مورد نیاز رشته ها و بخش های تخصصی مرکز.
۶. فراهم سازی منابع مناسب برای آموزش سلامت بیماران و همراهان.
۷. کمک به ارتقای سواد سلامت بیماران و خانواده ها از طریق منابع معتبر و قابل فهم.
۸. تأمین منابع متناسب با نیازهای گروه های مختلف سنی و توانایی های متفاوت کاربران.
۹. ایجاد تعادل بین منابع چاپی، الکترونیکی، چندرسانه ای و دیجیتال.
۱۰. روزآمدسازی مستمر مجموعه متناسب با تحولات علمی و فناوری.
۱۱. استفاده هدفمند و مسئولانه از هوش مصنوعی و فناوری های نوین در شناسایی و ارزیابی منابع.
۱۲. استفاده بهینه از منابع مالی و جلوگیری از خرید منابع کم کاربرد، تکراری یا منسوخ.
۱۳. ایجاد مجموعه ای قابل دفاع و مستند در راستای الزامات اعتباربخشی آموزشی و درمانی.

۳. دامنه شمول

این آیین نامه کلیه منابع اطلاعاتی چاپی و الکترونیکی کتابخانه را دربرمی گیرد، از جمله:

- کتاب های فارسی و لاتین
- کتاب های تخصصی پزشکی و پیراپزشکی
- منابع مرجع
- مجلات و نشریات علمی
- کتاب ها و منابع الکترونیکی
- پایگاه های اطلاعاتی
- راهنماهای بالینی
- منابع پزشکی مبتنی بر شواهد
- منابع آموزشی چندرسانه ای
- منابع آموزش سلامت بیمار
- بروشورها و منابع آموزشی معتبر برای بیماران و همراهان
- منابع مرتبط با سواد سلامت

تعداد کل صفحات : ۹	تاریخ تدوین: اردیبهشت ۱۴۰۱ تاریخ بازنگری بعدی: اردیبهشت ۱۴۰۴ تاریخ آخرین بازنگری: اردیبهشت ۱۴۰۵
--------------------	--

- منابع آموزشی دیجیتال و تعاملی
- ابزارها و منابع اطلاعاتی مبتنی بر فناوری و هوش مصنوعی، در صورت تأیید اعتبار و تناسب آنها

۴. جامعه استفاده کنندگان

در مجموعه سازی نیازهای گروه های زیر مورد توجه قرار می گیرد:

گروه اول - کاربران حرفه ای و آموزشی

- اعضای هیئت علمی
- پزشکان متخصص
- پزشکان دستیار و فلوشیپ
- دانشجویان
- پرستاران
- کارکنان گروه های درمانی
- کارشناسان و کارکنان آموزشی و پژوهشی

گروه دوم - بیماران و همراهان

- بیماران بستری
- بیماران سرپایی
- همراهان بیماران
- خانواده بیماران

نیازهای گروه دوم عمدتاً در حوزه اطلاعات عمومی سلامت، پیشگیری، مراقبت، خودمراقبتی و آشنایی با بیماری ها و خدمات سلامت مورد توجه قرار می گیرد.

۵. اصول کلی مجموعه سازی

مجموعه سازی کتابخانه بر اساس اصول زیر انجام می شود:

۵-۱. نیازمحوری: انتخاب منابع بر اساس نیاز واقعی کاربران، مأموریت مرکز و اولویت های آموزشی، پژوهشی، بالینی و آموزش سلامت انجام می شود.

۵-۲. اعتبار علمی: منابع باید دارای اعتبار علمی مناسب و تولید شده توسط نویسندگان، ناشران یا مؤسسات معتبر باشند.

۵-۳. روزآمدی: در موضوعات پزشکی و سلامت که دانش با سرعت زیادی تغییر می کند، منابع روزآمد و ویرایش های جدید در اولویت هستند.

۵-۴. تناسب با مأموریت مرکز: منابع باید با رشته ها، بخش ها، خدمات آموزشی و درمانی و نیازهای اطلاعاتی مرکز تناسب داشته باشند.

۵-۵. دسترسی عادلانه: انتخاب منابع باید امکان استفاده عادلانه گروه های مختلف کاربران را فراهم کند.

۵-۶. استفاده بهینه از بودجه: منابع بر اساس ضرورت، میزان استفاده، اعتبار، هزینه و امکان دسترسی به منابع جایگزین اولویت بندی می شوند.

۶. حوزه های موضوعی مجموعه

حوزه های موضوعی مجموعه بر اساس رشته ها و فعالیت های مرکز تعیین می شود و می تواند شامل موارد زیر باشد:

- پزشکی عمومی
- بیماری های مغز و اعصاب

- جراحی مغز و اعصاب
- ارتوپدی
- گوش، حلق و بینی
- جراحی فک و صورت
- رادیولوژی
- بیهوشی
- پرستاری
- آسیب شناسی
- علوم پایه پزشکی مرتبط
- پزشکی مبتنی بر شواهد
- روش تحقیق و آمار پزشکی
- اخلاق پزشکی
- آموزش پزشکی
- سلامت و ارتقای سلامت
- سواد سلامت
- آموزش بیمار و خانواده

در صورت تغییر یا توسعه رشته ها و بخش های مرکز، مجموعه متناسب با نیازهای جدید بازنگری خواهد شد.

۷. مجموعه منابع آموزش بیمار و همراهان

با توجه به نقش بیمارستان در ارائه خدمات سلامت، بخشی از مجموعه کتابخانه می تواند به منابع آموزش سلامت بیماران و همراهان اختصاص یابد. این منابع باید:

۱. دارای محتوای علمی معتبر باشند.
۲. توسط سازمان ها، مؤسسات، متخصصان یا ناشران معتبر تهیه شده باشند.
۳. از نظر محتوایی با دانش پزشکی روز هماهنگ باشند.
۴. به زبان ساده و قابل فهم برای عموم نوشته شده باشند.
۵. از ایجاد ترس، اضطراب یا برداشت نادرست جلوگیری کنند.
۶. اطلاعات نادرست، ادعاهای غیرعلمی یا تبلیغات تجاری گمراه کننده نداشته باشند.
۷. در صورت امکان متناسب با سطح سواد سلامت مخاطب باشند.
۸. در قالب های مختلف مانند کتاب، بروشور، پوستر، محتوای دیجیتال و چند رسانه ای قابل ارائه باشند

موضوعات پیشنهادی منابع آموزش بیمار

حسب نیاز مرکز، منابعی در موضوعات زیر می تواند تهیه شود:

- آشنایی با بیماری ها
- پیشگیری از بیماری ها
- تغذیه و سلامت
- داروها و نحوه صحیح مصرف آنها
- مراقبت پس از ترخیص
- خودمراقبتی

- توانبخشی
- سلامت روان
- سلامت سالمندان
- مراقبت از بیمار در منزل
- علائم هشداردهنده و زمان مراجعه به پزشک
- آمادگی برای اقدامات تشخیصی و درمانی
- آموزش خانواده و مراقبین بیمار
- حقوق و مسئولیت های بیمار
- سبک زندگی سالم
- ترک دخانیات
- فعالیت بدنی
- کنترل عوامل خطر بیماری های مزمن

تبصره: منابع آموزش بیمار جایگزین تشخیص، تجویز یا مشاوره اختصاصی پزشک و سایر اعضای تیم درمان نیستند.

۸. معیار انتخاب منابع آموزش بیمار

منابع آموزش بیمار علاوه بر معیارهای عمومی انتخاب منابع، بر اساس موارد زیر ارزیابی می شوند:

- صحت علمی
- اعتبار منبع
- روزآمدی
- سادگی و وضوح زبان
- تناسب با سطح سواد سلامت
- خوانایی
- استفاده مناسب از تصاویر و نمودارها
- تناسب فرهنگی و اجتماعی
- عدم وجود محتوای تبعیض آمیز یا گمراه کننده
- قابلیت دسترسی برای افراد دارای محدودیت های جسمی یا حسی، در صورت امکان
- تناسب با نیازهای بیماران مرکز

منابعی که اطلاعات پزشکی منسوخ یا اثبات نشده ارائه می کنند، وارد مجموعه آموزش بیمار نخواهند شد.

۹. منابع الکترونیکی و دیجیتال

کتابخانه با توجه به توسعه فناوری اطلاعات، منابع الکترونیکی را به عنوان بخش مهمی از مجموعه در نظر می گیرد.

در انتخاب منابع الکترونیکی موارد زیر بررسی می شود:

- اعتبار علمی
- پوشش موضوعی
- روزآمدی
- قابلیت جستجو
- دسترسی مناسب
- امکان استفاده کاربران متعدد

- کیفیت متن کامل
 - سهولت استفاده
 - سازگاری با تجهیزات مختلف
 - امنیت و حفظ حریم خصوصی
 - شرایط مالکیت فکری و مجوز استفاده
 - هزینه اشتراک
 - امکان استفاده در محیط بیمارستان
- منابع دیجیتال مناسب آموزش بیمار نیز می توانند در مجموعه کتابخانه قرار گیرند.

۱۰. منابع مبتنی بر شواهد

با توجه به ماهیت آموزشی و درمانی مرکز، تهیه منابع مبتنی بر شواهد در اولویت مجموعه سازی قرار دارد.
این منابع شامل:

- راهنماهای بالینی معتبر
- مرورهای نظام مند
- منابع پزشکی مبتنی بر شواهد
- منابع دارویی معتبر
- منابع تشخیصی و درمانی
- پایگاه های اطلاعاتی معتبر
- منابع تصمیم یار بالینی

خواهد بود.

۱۱. هوش مصنوعی و فناوری های نوین در مجموعه سازی

با توجه به توسعه سریع هوش مصنوعی در حوزه پزشکی و اطلاعات سلامت، کتابخانه می تواند از ابزارهای هوش مصنوعی به عنوان ابزار کمکی و مکمل تخصص کتابدار استفاده نماید.

کاربردهای هوش مصنوعی در مجموعه سازی

از هوش مصنوعی می توان به صورت کنترل شده برای موارد زیر استفاده کرد:

۱. شناسایی موضوعات علمی جدید و نوظهور.
۲. شناسایی منابع جدید و مرتبط.
۳. کمک به تحلیل نیازهای اطلاعاتی کاربران.
۴. کمک به تحلیل میزان استفاده از منابع.
۵. شناسایی منابع مشابه و تکراری.
۶. کمک به تحلیل شکاف های موضوعی مجموعه.
۷. کمک به مقایسه اولیه منابع و ناشران.
۸. کمک به شناسایی منابع مناسب برای آموزش بیمار.
۹. کمک به ساده سازی اولیه محتوای علمی برای شناسایی منابع مناسب آموزش سلامت.
۱۰. کمک به شناسایی قالب های مناسب برای ارائه اطلاعات به بیماران.
۱۱. کمک به تحلیل روندهای انتشار علمی.
۱۲. کمک به اولویت بندی اولیه منابع پیشنهادی.

تعداد کل صفحات : ۹	تاریخ تدوین: اردیبهشت ۱۴۰۱ تاریخ بازنگری بعدی: اردیبهشت ۱۴۰۴ تاریخ آخرین بازنگری: اردیبهشت ۱۴۰۵
--------------------	--

۱۱-۱ اعتبارسنجی خروجی هوش مصنوعی

خروجی ابزارهای هوش مصنوعی به تنهایی مبنای تصمیم نهایی برای خرید، پذیرش، حذف یا انتخاب منابع قرار نمی گیرد. هرگونه پیشنهاد حاصل از هوش مصنوعی باید توسط کتابدار و در موارد تخصصی توسط فرد متخصص یا عضو هیئت علمی مربوطه بررسی و اعتبارسنجی شود.

۱۱-۲. جلوگیری از اطلاعات نادرست

با توجه به احتمال تولید اطلاعات نادرست، ساختگی یا غیرمستند توسط برخی سامانه های هوش مصنوعی، منابع معرفی شده توسط این ابزارها باید از نظر:

- وجود واقعی منبع
- صحت اطلاعات کتابشناختی
- اعتبار نویسنده
- اعتبار ناشر
- سال انتشار
- اعتبار علمی
- وجود نسخه واقعی و قابل دسترس

بررسی شوند.

۱۱-۳. محرمانگی اطلاعات

در استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی باید اصول محرمانگی رعایت شود. اطلاعات زیر نباید بدون مجوز در ابزارهای عمومی هوش مصنوعی وارد شوند:

- اطلاعات هویتی بیماران
- اطلاعات پرونده پزشکی
- اطلاعات محرمانه کارکنان
- اطلاعات پژوهشی محرمانه
- داده های شخصی کاربران کتابخانه
- سایر اطلاعات محرمانه مرکز

۱۱-۴ هوش مصنوعی در آموزش بیمار

کتابخانه می تواند در چارچوب ضوابط مرکز از فناوری های هوش مصنوعی برای کمک به تولید، ساده سازی، ترجمه یا شخصی سازی اولیه محتوای آموزش سلامت استفاده نماید؛ مشروط بر اینکه محتوای نهایی پیش از انتشار یا ارائه به بیمار توسط فرد متخصص بررسی و تأیید شود. هیچ محتوای تولید شده توسط هوش مصنوعی نباید بدون بررسی علمی و تأیید مسئول مربوطه به عنوان توصیه پزشکی به بیمار ارائه شود.

۱۲. منابع فارسی و لاتین

نسبت منابع فارسی و لاتین با توجه به نیاز کاربران و حوزه تخصصی تعیین می شود. در حوزه های تخصصی پزشکی که منابع لاتین از اعتبار و روزآمدی بیشتری برخوردارند، تهیه منابع لاتین در اولویت قرار می گیرد. برای آموزش بیماران و همراهان، منابع فارسی ساده و قابل فهم و در صورت نیاز منابع چندزبانه می توانند در اولویت قرار گیرند.

۱۴. منابع اهدایی

منابع اهدایی پس از دریافت توسط کتابدار ارزیابی می شوند.

پذیرش منابع اهدایی منوط به تناسب آنها با:

- مأموریت کتابخانه
- نیاز کاربران
- اعتبار علمی
- روزآمدی
- وضعیت فیزیکی

• حوزه های موضوعی مرکز خواهد بود.

کتابخانه مجاز است منابع فاقد ارزش علمی، قدیمی، منسوخ، آسیب دیده، تکراری یا نامرتبط را وارد مجموعه نکند.

۱۵. وجین منابع

به منظور حفظ روزآمدی و کیفیت مجموعه، منابع به صورت دوره ای ارزیابی و در صورت نیاز وجین می شوند. معیارهای وجین شامل:

- منسوخ شدن محتوای علمی
- وجود ویرایش جدید
- عدم استفاده طولانی مدت
- آسیب دیدگی
- تکراری بودن
- نامرتبط بودن
- وجود نسخه الکترونیکی معتبر
- تغییر نیازهای آموزشی و درمانی

است.

در حوزه پزشکی، منابع دارای اطلاعات درمانی منسوخ با حساسیت ویژه بررسی خواهند شد.

۱۶. ارزیابی مستمر مجموعه

ارزیابی مجموعه حداقل سالانه و بر اساس موارد زیر انجام می شود:

- میزان استفاده از منابع
- میزان درخواست کاربران
- نیازهای جدید آموزشی
- نیازهای جدید پژوهشی
- نیازهای بالینی
- نیازهای آموزش بیمار
- میزان روزآمدی منابع
- وضعیت منابع الکترونیکی
- میزان استفاده از منابع مبتنی بر شواهد
- منابع کم استفاده و منسوخ
- شکاف های موضوعی مجموعه
- رضایت کاربران

نتایج ارزیابی در برنامه مجموعه سازی سال بعد مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

۱۷. شاخص های ارزیابی

برای پایش عملکرد مجموعه سازی، حسب امکان شاخص های زیر ثبت می شوند:

۱. تعداد منابع خریداری شده در سال
۲. تعداد منابع اهدایی پذیرفته شده
۳. تعداد منابع وجین شده

تعداد کل صفحات : ۹	تاریخ تدوین: اردیبهشت ۱۴۰۱ تاریخ بازنگری بعدی: اردیبهشت ۱۴۰۴ تاریخ آخرین بازنگری: اردیبهشت ۱۴۰۵
--------------------	--

۴. میزان استفاده از منابع چاپی
۵. میزان استفاده از منابع الکترونیکی
۶. تعداد پیشنهادهای خرید دریافت شده
۷. درصد پیشنهادهای تأمین شده
۸. میزان پوشش موضوعی رشته های مرکز
۹. تعداد منابع آموزش بیمار
۱۰. میزان استفاده از منابع آموزش بیمار
۱۱. میزان رضایت کاربران از مجموعه
۱۲. میزان روزآمدی منابع تخصصی
۱۳. تعداد منابع مبتنی بر شواهد تهیه شده
۱۴. تعداد منابع یا خدمات نوین مبتنی بر فناوری و هوش مصنوعی که پس از ارزیابی علمی مورد استفاده قرار گرفته اند.

۱۸. مستندسازی

فرایند مجموعه سازی باید تا حد امکان مستند باشد.

مستندات شامل:

- فرم پیشنهاد خرید
- فهرست منابع پیشنهادی
- فرم ارزیابی منابع
- فهرست منابع خریداری شده
- مستندات منابع اهدایی
- گزارش وجین
- گزارش ارزیابی مجموعه
- آمار استفاده از منابع
- گزارش نیازسنجی کاربران
- گزارش ارزیابی منابع الکترونیکی
- مستندات انتخاب منابع آموزش بیمار
- مستندات ارزیابی منابع و ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی

است.

۱۹. مسئولیت ها

مسئول کتابخانه و واحد اطلاع رسانی پزشکی:

- اجرای آیین نامه
- نیازسنجی منابع
- دریافت و بررسی پیشنهادهای
- ارزیابی منابع
- اولویت بندی خرید
- ارزیابی منابع اهدایی
- پایش روزآمدی مجموعه

- اجرای فرایند وجین
 - مستندسازی فعالیت ها
 - ارزیابی منابع الکترونیکی و فناوری های نوین
 - نظارت بر استفاده مسئولان از ابزارهای هوش مصنوعی
- اعضای هیئت علمی و متخصصان:

- ارائه نیازهای تخصصی
- پیشنهاد منابع تخصصی
- همکاری در ارزیابی علمی منابع در صورت نیاز

معاونت آموزشی و مسئولان مربوطه:

- حمایت از اجرای برنامه مجموعه سازی
- مشارکت در تعیین اولویت های آموزشی و تخصصی در صورت نیاز
- بررسی و تأیید مواردی که مطابق ساختار سازمانی مرکز نیازمند تصویب است.

۲۰. بازنگری آیین نامه

این آیین نامه حداقل هر دو سال یکبار و در صورت تغییر مأموریت مرکز، تغییر نیازهای آموزشی و درمانی، تغییر سیاست های دانشگاه یا تحولات مهم فناوری و هوش مصنوعی مورد بازنگری قرار می گیرد.

۲۱. تصویب و اجرا

این آیین نامه پس از بررسی و تأیید مراجع ذیصلاح مرکز آموزشی درمانی آیت الله کاشانی، از تاریخ تصویب لازم الاجرا خواهد بود.

عنوان سند: آیین نامه مجموعه سازی کتابخانه و واحد اطلاع رسانی پزشکی

واحد مسئول: کتابخانه و واحد اطلاع رسانی پزشکی

تهیه کننده: مسئول کتابخانه و واحد اطلاع رسانی پزشکی